

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Радул О. С.

«24» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ДИТИНСТВА

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
ОПП: Дошкільна освіта та Початкова освіта
ОПР магістр
Факультет педагогіки та психології
Форма навчання: денна, заочна

2020–2021 навчальний рік

Робоча програма з «Актуальних проблем сучасного дитинства» для студентів за спеціальністю: 012 Дошкільна освіта, ОПП: Дошкільна освіта та Початкова освіта

Розробники: кандидат педагогічних наук, старший викладач Цуканова Н. М.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

Протокол від «27» серпня_2020 року № 1

Завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

_____ (Радул О. С.)

© Цуканова Н. М., 2020 рік

© ЦДПУ імені В. Винниченка, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань 01 Освіта (шифр і назва)	Нормативна	
Блоків/модулів –	Напрямок підготовки/ спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки	
Розділів/змістових модулів –		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		Вид контролю:	
		залік	залік
		Лекції	
		6- год.	6- год.
		Практичні, семінарські:	
		6- год.	4- год.
		Лабораторні:	
		- год.	- год.
		Самостійна робота:	
		78 - год.	80 - год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	-год.
		Консультації:	
		- год.	- год.
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	Освітньо-професійний рівень: магістр		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – підготувати фахівців з вищою освітою, що вільно орієнтуються у розмаїтті підходів до виховання дітей у дошкільних закладах в їх історичному розвитку; збагатити теоретичні знання, удосконалити практичні вміння і навички для удосконалення форм і методів навчально-виховного процесу ЗДО відповідно до сучасних вимог дошкільної освіти України.

Завдання:

1. Ознайомити магістрантів з актуальними проблемами сучасного дитинства.

2. Узагальнити теоретичні знання та практичні навички магістрантів, що необхідно сучасному педагогу дошкільної освіти для виховання дитини-дошкільника.

3. Поглибити професійні знання магістрантів про актуальні проблеми дошкільної педагогіки в Україні та сучасними тенденціями її розвитку.

4. Формувати у магістрантів вміння аналізувати специфіку сучасного дитинства в сукупності проявів суб'єктності та самотності кожної окремої дитини.

5. Орієнтувати магістрантів до педагогічної творчості, самостійності, дослідницької діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- актуальні проблеми сучасного дитинства;
- умови ефективної реалізації Базового компонента дошкільної освіти у практиці;
- особливості організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на основі використання педагогічних технологій у практиці своєї професійної діяльності.

вміти:

- аналізувати та оцінювати актуальні проблеми сучасного дитинства;
- планувати освітню діяльність використовуючи технологічний підхід до організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти;
- реалізовувати зміст освітніх програм засобами різних видів інноваційних педагогічних технологій;
- проектувати власні технології удосконалення форм і методів освітнього процесу ЗДО відповідно до сучасних вимог дошкільної освіти України.
- здійснювати просвітницьку роботу серед працівників широкої громадськості.

Курс спрямований на формування у майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти педагогічної, дидактичної, виховної, комунікативної компетентностей.

сформовані/закріплені програмні компетентності:

інтегральна компетентність (здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог).

Загальні компетентності:

- КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- КЗ-5. Здатність працювати в команді.
- КЗ-6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові компетентності) (ФК).

КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

КС-3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.

Спеціальні (фахові компетентності) Початкова освіта:

КСП-2 Здатність оперувати сучасними науковими позиціями щодо вимог до організації педагогічного процесу в початковій школі, його мети, завдань, принципів та основних напрямів

В результаті курсу мають бути досягнуті такі **програмні результати навчання (ПРН)**

ПРН01 Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.

ПРН03 Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.

ПРН04 Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

ПРН05 Організувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.

ПРН06 Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

ПРН07 Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН08 Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

ПРН10 Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

ПРН15 Уміти актуалізувати та застосовувати комунікативні знання, навички, уміння, установки, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності дітей молодшого шкільного віку, їхніми батьками та колегами.

ПРН18 Здатність оперувати знаннями про основи педагогічної майстерності, володіння уміннями педагогічної техніки в початковій школі.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Дошкільне виховання в сучасному світі. Дошкільна освіта, її особливості в різних країнах світу. Особливості організації дошкільного виховання. Зміст виховання дітей у закладах дошкільної освіти. Особливості підготовки вихователів закладів дошкільної освіти.

Тема 2. Психолого педагогічні особливості становлення впевненості в собі в дошкільному дитинстві. Особливості психологічного становлення, вікові особливості розвитку впевненості в собі та формування здатності особистості вирішувати життєві проблеми, використовуючи конструктивні способи поведінки в різноманітних видах діяльності відповідно до власних цінностей та вподобань.

Тема 3. Етнопедагогічні аспекти виховання дітей. Етнопедагогіка та її складники. Українська народна дидактика. Традиції виховання дітей у різних народів. Врахування традиційних підходів до виховання дітей в організації педагогічного процесу в сучасному закладі дошкільної освіти.

Тема 4. Педагогічні засади раннього розвитку дітей. Ранній розвиток. Вікові особливості дітей дошкільного віку. Фізіологічні, психологічні, педагогічні засади раннього розвитку дітей. Розвиток особистості дошкільника. Школи раннього розвитку в Україні у контексті модернізації дошкільної освіти.

Тема 5. Розвивальне середовище закладу дошкільної освіти. Поняття середовище, поняття освітнє, здоров'я-збережувальне, розвивальне, предметно-розвивальне середовище. Історія створення розвивального середовища. Принципи розвивального середовища. Структура розвивального середовища. Організація розвивального середовища ігрової кімнати. Моделювання предметно-розвивального середовища. Умови формування розвивального середовища закладу дошкільної освіти. Врахування особливостей при вихованні дітей різних статей.

Тема 6. Гуманістичний підхід у вихованні дітей. Проекція принципів гуманної педагогіки на виховання дітей дошкільного віку. Гуманістична сутність педагогіки Монтесорі. «Серце віддаю дітям» Василя Сухомлинського як енциклопедія гуманної педагогіки дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Тема 7. Педагогіка дитячого здоров'я: від минулого до сьогодення. Феномен дитячого здоров'я в досвіді педагогів-гуманістів. Теоретичні засади та понятійний апарат педагогіки здоров'я. Засоби здоров'язбереження в змісті дошкільної та початкової освіти. Педагогіка здоров'я через призму сімейного виховання. Здоровий спосіб життя як цільовий орієнтир педагогіки здоров'я.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів/змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Усього	у тому числі						Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд.	Консультації	СРС		л	п	лаб.	інд.	Консультації	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Тема 1. Дошкільне виховання в сучасному світі.	13	2	1			10	13	2	1				10	
Тема 2. Психолого	13	2	1			10	13	2	1				10	

педагогічні особливості становлення впевненості в собі в дошкільному дитинстві.														
Тема 3. Етнопедагогічні аспекти виховання дітей.	13	2	1				10	11	2	1				10
Тема 4. Педагогічні засади раннього розвитку дітей.	11		1				10	10		1				10
Тема 5. Розвивальне середовище закладу дошкільної освіти.	11		1				10							10
Тема 6. Гуманістичний підхід у вихованні дітей.	21		1				20							20
Тема 7. Педагогіка дитячого здоров'я: від минулого до сьогодення.	18						18							10
Усього	90	6	6				78	90	6	4				80

5. Теми семінарських занять

№з.п.	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
1	Дошкільне виховання в сучасному світі.	1	1
2	Психолого-педагогічні особливості становлення впевненості в собі в дошкільному дитинстві..	1	1
3	Етнопедагогічні аспекти виховання дітей.	1	1
4	Педагогічні засади раннього розвитку дітей.	1	1
5	Розвивальне середовище закладу дошкільної освіти.	1	
6	Гуманістичний підхід у вихованні дітей.	1	
Усього:		6	4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
		денна	заочна
Дошкільна освіта в сучасному світі.			
1	Дошкільна освіта, її особливості в різних країнах світу.	10	10
2	Особливості організації дошкільного виховання.	10	10
3	Психолого педагогічні особливості становлення впевненості в собі в дошкільному дитинстві.	10	10
4	Етнопедагогіка та її складники.	10	10
5	Українська народна дидактика.	10	10
6	Школи раннього розвитку в Україні у контексті модернізації дошкільної освіти.	10	10
7	Розвивальне середовище закладу дошкільної освіти.	10	5
8	Історія створення розвивального середовища.	4	5

9	Проекція принципів гуманної педагогіки на виховання дітей дошкільного віку.	4	5
10	Педагогіка дитячого здоров'я: від минулого до сьогодення.		5
	Усього:	78	80

9. Індивідуальні завдання

1. Особливості дошкільного виховання в різних країнах світу.
2. Психолого-педагогічні особливості становлення впевненості в собі в дошкільному дитинстві.
3. Етнопедагогічні аспекти виховання дітей.
4. Традиції виховання дітей у різних народів.
5. Врахування традиційних підходів до виховання дітей в організації педагогічного процесу в сучасному закладі дошкільної освіти.
6. Педагогічні засади раннього розвитку дітей.
7. Вікові особливості дітей дошкільного віку.
8. Фізіологічні, психологічні, педагогічні засади раннього розвитку дітей.
9. Розвиток особистості дошкільника.
10. Школи раннього розвитку в Україні у контексті модернізації дошкільної освіти.
11. Розвивальне середовище закладу дошкільної освіти.
12. Організація розвивального середовища ігрової кімнати.
13. Моделювання предметно-розвивального середовища.
14. Умови формування розвивального середовища закладу дошкільної освіти.
15. Врахування особливостей у вихованні дітей різних статей.
16. Гуманістичний підхід у вихованні дітей.
17. Проекція принципів гуманної педагогіки на виховання дітей дошкільного віку.
18. Гуманістична сутність педагогіки Монтесорі. «Серце віддаю дітям» Василя Сухомлинського як енциклопедія гуманної педагогіки дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

10. Методи навчання

Лекція, пояснення, бесіда, дискусія, самостійна робота з інформаційними джерелами (книги, мережеві ресурси), навчально-педагогічні ігри, моделювання, демонстрація, відеометод, кейс-метод, технології критичного мислення.

11. Методи контролю

- Методи усного контролю: бесіда, розповідь, повідомлення.
- Методи письмового контролю: письмова модульна контрольна робота, реферат, експрес-контроль.
- Практична перевірка.
- Оцінювання під час дистанційного навчання: оцінювання аналізу сайтів ЗДО, навчальних програм, методичних посібників, планів роботи ЗДО; оцінювання планів-конспектів занять, позакласних та виховних заходів; оцінювання матеріалів навчально-виховних груп на освітній платформі Google Classroom; звітна конференція з використанням платформи Zoom.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

1. Поточне оцінювання: здійснюється на семінарських заняттях або на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попереднє оцінювання). Оцінювання на заняттях здійснюється за національною шкалою: 2, 3, 4, 5, а потім середня оцінка за модуль переводиться у бали за допомогою відповідних коефіцієнтів. Це відповідність між найвищою оцінкою («відмінно») і кількістю балів, що відводиться на модуль. I (змістовий) модуль – 6; II (змістовий) модуль – 8.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Критерії оцінювання роботи студента на занятті

5 балів – Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при перефразуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.

4 бали – Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

3 бали – Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються: переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує, лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

2 бали – Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності, оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

3. Оцінка ІНТЗ здійснюється за такими параметрами:

Максимальний бал за *роботу* та захист реферату – 10 балів.

10 б. – чітко структурована робота, яка повністю розкриває обрану тему, оформлена відповідно до вимог, має всі необхідні розділи (зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності), самостійні висновки), містить посилання на опубліковані використані джерела. Студент виявляє мовленнєву грамотність, дотримуючись вимог наукового викладу, правил орфографії та пунктуації. Захист роботи демонструє вільне володіння матеріалом, уміння відповідати на питання з теми, відстоювати власні позиції, опираючись на результати дослідження.

8 б. – виставляється за самостійну, добре структуровану роботу, яка розкриває обрану тему, має всі необхідні розділи, належним чином оформлена, хоча в роботі трапляються недоліки, неточності, помилки, які не спотворюють змісту викладеного матеріалу. Студент виявляє достатню грамотність, дотримуючись вимог наукового викладу та правопису. На захисті студент вільно викладає результати дослідження, впевнено відповідає на питання, помиляючись у несуттєвих моментах.

6 б. – реферат свідчить про опрацювання теми, достатній об'єм матеріалу для формулювання власних висновків про ступінь вивчення проблеми. Структура роботи, її оформлення відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу. Студент демонструє вміння формулювати мету, визначати завдання дослідження, здатність працювати з літературою. Цитування і посилання на джерела поодинокі, не завжди належно оформлені. Оформлення роботи в основному відповідає вимогам, хоча трапляються помилки (не більше 5-6) в тексті, змісті, списку літератури. Захист роботи показує орієнтацію студента в темі дослідження, здатність представити зібраний матеріал і висновки до дослідження. Але на питання відповідає невпевнено чи нечітко, виникають труднощі із використанням понятійного апарату.

4 б. – ставиться за виконану роботу, яка відповідає темі і відповідно структурована. Студент виявляє здатність самостійно опрацювати кілька джерел літератури без її ґрунтового усвідомлення Є намагання підмінити власний виклад фрагментами чужих робіт. Мовленнєве оформлення посереднє. Основні елементи роботи наявні, хоча недостатньо чітко оформлені. Захист показує слабку здатність студента відтворити основні проблеми роботи, має місце порушення логіки викладу, неточності, поверховість. Відповідає тільки на найпростіші питання.

2 б. – виставляється за роботу, яка демонструє лише загальне розуміння проблеми, написана на основі мінімальної кількості матеріалу, не відзначається самостійністю і послідовністю викладу. Цитування та посилання невірно оформлені. Висновки несамостійні або примітивні. Але виступає перед аудиторією, невпевнено переказуючи прочитаний текст. Захист показує, що студент має загальне уявлення про проблему, але не може чітко викласти свої думки при виступі.

1–0 б. – виставляється за роботу, яка лише частково розкриває проблему, написана на основі мінімальної кількості матеріалу, не відзначається самостійністю і послідовністю викладу. Цитування та посилання невірно оформлені. Висновки несамостійні або примітивні. Захист показує, що студент має загальне уявлення про проблему, але не може чітко викласти свої думки при виступі.

4 Оцінка за самостійну роботу студента здійснюється за такими параметрами:

10 – 8 балів – всі завдання самостійної роботи виконані якісно та в повному обсязі. Робота оформлена згідно вимог.

7 – 5 балів – всі завдання самостійної роботи виконані в повному обсязі, але трапляються незначні фактичні чи стилістичні помилки. Робота оформлена згідно вимог.

4 – 3 бали – загальний зміст роботи недостатньо структурований. У роботі трапляються значні помилки щодо змісту та стилістики. В оформленні роботи є певні недоліки.

2 – 1 бал – Робота виконана фрагментарно, нашвидку. У роботі наявні грубі помилки щодо змісту роботи та стилістики. В оформленні роботи є певні недоліки.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		КР	Сам. роб.	ІНДЗ (реф.)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2				
T1–T4	T1–T3	10	10	10	100
30	40				

T1, T2 ... T3 – теми змістових модулів, КР– контрольна робота, ІНДЗ – індивідуальне науково-дослідне завдання (реферат), Сам. роб. – самостійна робота.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій (в електронному варіанті.)
2. Плани семінарських занять.
3. Завдання для самостійної роботи.

14. Література.

1. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч. : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: Вища шк., 2006. Ч. 1. 302 с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). К.: Райдуга, 1994. 64 с.
3. Закон України «Про дошкільну освіту». К.: Ред. журналу «Дошкільне виховання», 2001. С. 4–33.
4. Закон України «Про освіту». К.: Генеза, 1996. 36 с.
5. Коментар до базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л.Кононко. К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. 243 с.

6. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3–7 років: [монографія]. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. 354 с.
7. Мішечкіна М. Є. Характеристика основних підходів у вивченні впевненості в собі // Науковий вісник Бердянського державного педагогічного ун-ту. 2008. № 1. С. 97-103. Серія: Гуманітарні науки.
8. Парамонова Л. А., Протасова Е. Ю. Дошкольное начальное образование за рубежом: история и современность. М., 2001.
9. Козак Л. Сучасна дошкільна освіта: Європейський досвід. Освітологічний дискурс, 2017. № 3–4 (18–19).
10. Озерна Н. М. Школи раннього розвитку в Україні у контексті модернізації дошкільної освіти.// Рідна школа, 2019. № 2. С. 62–66.
11. Лисенко Н. В. Етнопедагогіка дитинства. Київ : Слово, 2011.
12. Мельничук О. С. Козацьке виховання. Кіровоград, 1999.
13. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ : Радянська школа, 1985.
14. Ткаченко О. М. Загальні питання етнопедагогіки: навчальний посібник. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013.
15. Ткаченко О. М. Народна гра: навчальний посібник. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард»», 2015.
16. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні від 12.01.2021 р. № 33 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
17. Збірник нормативно-правових актів загальнодержавного та обласного значення у сфері дошкільної освіти / Упоряд. Т. О. Прибора. – Харків: ФОП Озеров Г. В., 2019. – 397 с
18. Голованова Н.Ф. Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. СПб.: Речь, 2004. – 272 с
19. Quality Early Childhood Environments for Young Children. Training for early childhood caregivers and teachers. – <https://www.crs.org/sites/default/files/crs-files/module-four-resource-guide.pdf>
20. Riyad M. Preschool Education: Knowledge or Social Skills / Riyad M., Pramana S., Maselena A. // Test Engineering and Management. – 2020. – №82 (january-february). – P. 5226– 5232. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/338831625_Preschool_Education_Knowledge_or_Social_Skills
21. Боднар Л. С. Гуманістичне виховання школярів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського // Педагогіка і психологія. – 2004. IV2 – С. 5–10.
22. Бурма Г. В. Педагогіка гуманізму В. О. Сухомлинського // Педагогіка та психологія: [зб. наук. праць]. – Харків, 1999. – Вип. 10. – Ч. 1. – С. 29–35.
23. Боришевський М. Й. Гуманізм педагогічної системи В. О. Сухомлинського // Початкова школа. – 1995. – № 10-11. – С. 4-6.
24. Кузьмич В. Гуманістичне виховання особистості у педагогічній спадщині А. Макаренка та В. Сухомлинського // [Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2013_12_35). – 2013. – Вип. 12. – С. 163-168. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2013_12_35